

Χαρακτηρισμός του κυρίου θέματος (βάση: οι κρίσεις και τα επιχειρήματα)
I.-Πληρότητα. Το θέμα πρέπει να αναπτύσσεται σ' όλο το βάθος και πλάτος του, ώστε να μην αγνοείται κανένα σημείο του. Θα γίνεται κατανοητό ότι σε κάθε πράξη της ζωής του ανθρώπου υπάρχει και αντίλογος, και ότι το συμπέρασμα πρέπει να είναι καρπός επίμονης διερεύνησης του θέματος στην ουσία του, προς κάθε κατεύθυνση και κριτική αντιπαράθεση διισταμένων απόψεων και ορθολογικής σύνθεσης αντιθέσεων.

2.-Τεκμηρίωση-Αιτιολόγηση. Ανάλογα με τις περιπτώσεις, η ανάπτυξη μπορεί να απαιτεί έναν ορισμό, μια διαίρεση, μία σύγκριση όμοιων ή μία αντιπαράθεση αντίθετων στοιχείων, ένα ή περισσότερα παραδείγματα από την ιστορία ή τη σύγχρονη ζωή, μία κατ' αναλογία απόδειξη ή κρίση. Εδώ όμως θα πρέπει να λάβουμε υπόψη τα παρακάτω:
α.- δε θα χρησιμοποιούνται πάντα υποχρεωτικά και ανακατωμένα, αλλά θα διαρθρώνονται κατάλληλα όπου, όσο και όπως χρειάζεται κάθε φορά.
β.- δε θα αποτελούν αυτοσκοπό, αλλά θα υπηρετούν την επιχειρηματολογία που πάντα ξεκινά από μία θέση, προχωρά στο γιατί και καταλήγει στο συμπέρασμα. Δηλαδή επιδιώκει να ανιχνεύσει και να θεμελιώσει αιτιώδη σχέση ανάμεσα σε έναν ή περισσότερους γενεσιουργούς παράγοντες, και σε ένα ή περισσότερα αποτελέσματα-σχέση που να ικανοποιεί θεωρητικά και ενδεχόμενα να πείθει.

3.-Ιεράρχηση του υλικού. Όλο το υλικό, που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για μια έκθεση, δεν είναι αξιόλογο και επομένως δεν είναι υποχρεωτικό να χρησιμοποιηθεί, άρα πρέπει να παραμεριστεί κάθε επουσιώδες στοιχείο που θα επιβαρύνει την ανάπτυξη κάποιου ουσιωδέστερου. Όμως κάθε τι που τελικά εγκρίνεται, πρέπει να ιεραρχηθεί. Υπάρχουν σημαντικά στοιχεία, που όμως παίζουν δευτερεύοντα ρόλο ή βοηθητικό, δηλαδή χρησιμεύουν για την υπογράμμιση άλλων σημαντικότερων, και υπάρχουν επίσης σημαντικότερα που πρέπει να προβληθούν, είτε με τη θέση που θα πάρουν στην ανάπτυξη του θέματος, είτε με την έκταση που θα τους αφιερωθεί, είτε, τέλος, με την έμφαση που θα επιδιωχθεί στη διατύπωσή τους.

4.-Προσεγμένη αρχιτεκτονική. Κάθε πρόταση θα είναι σε θέση ώστε το νόημά της να ερμηνεύεται σαν συνέπεια εκείνου που προηγήθηκε και σαν λογικό πρότερο εκείνου που ακολουθεί. Μόνο έτσι δίνεται η λογική αλληλουχία. Η έκθεση, αναλύομενη σε παραγράφους, πρέπει να παρουσιάζει ενισχυμένη σύνδεση εσωτερική και να απαρτίζεται από μία νοηματική ενότητα, με ιδιοτυπία και ιδιαιτερότητα σε σχέση με τις προηγούμενες και τις επόμενες νοηματικές ενότητες-παραγράφους. Επειδή όμως εκείνο που προέχει είναι η συνοχή ολόκληρης της έκθεσης, επιβάλλεται η κάθε παράγραφος να είναι ένας απλός κρίκος, χωρίς κενά και παραλείψεις, να αρχίζει από πρόλογο και να καταλήγει με σταθερή πορεία στον επίλογο. Η τακτοποίηση του περιεχομένου, πριν αρχίσει κάποιος να γράφει, θα πρέπει να γίνει συνήθεια από τον μαθητή. Η πρόχειρη τακτοποίηση θα γίνεται με τέτοιο τρόπο, που η υποπερίπτωση να εντάσσεται στην περίπτωση και να ενσωματώνεται στο τμήμα, και το τμήμα να παίρνει τη σωστή θέση του στο σύνολο. Ο μαθητής θα αρχίσει να γράφει στο καθαρό μόνο όταν πεισθεί ότι αυτή η οργάνωση του υλικού, που έγινε στο πρόχειρο, είναι η ορθολογικότερη.

* Η Έκθεση είναι ένα καθολικό μάθημα. Καθρεφτίζει τη γενική συγκρότηση του μαθητή και ταυτόχρονα συμβάλλει στην ποιοτική αναβάθμισή του.

Γιώργος Κρικιώνης